

Första läsningen: **Jes 53:10-11** (*När hans elände är över skall han se ljuset*)

Profeten Jesaja förutsåg Kristi lidanden. I "sångerna om Herrens tjänare" (Jes 42:1-9; 49:1-9; 50:4-9; 52:13 – 53:12) såg han något "helt nytt" komma (Jes 42:9; jfr 65:17; 66:22): en mild och kraftfull lärare som samlar och tröstar Gudsfolket. Han kommer att misshandlas och skymfas, ja dödas för att *sona allas skuld*. "Tjänaren" bär folkets straff, i "vårt ställe", vi "friköps", säger Jesaja (Jes 52:3, 9; jfr 63:9). Gestalten var och är en gåta för judarna. Han stämde inte in på någon de kände. Diakonen Filippos förklarade för en etiopisk gudfruktig hovman att profetian syftade på Jesus (Apg 8:26-39).

Att tvingas bära någon annans skuld brukar vi uppfatta som gravt orättvist. Men Jesus gör sig *frivilligt* till ett skuldoffer (v. 10, dvs. dödas). Denne Guds tjänare "ger rättfärdighet åt många" (v.11). Hur går det till? Blir vi goda bara av att han straffas för att vi varit onda? Ja, om vi ser **kärleken** bakom och tar emot den. Då fylls vi av tacksamhet och **görs rättfärdiga**, vi blir en *ny skapelse* (2 Kor 5:17), *förvandlas till en och samma avbild* (2 Kor 3:18) och för att *förbli* i honom och *leva* som han (1 Joh 2:6). Då förblir också Gud i oss (1 Joh 4:16).

Andra läsningen: **Hebr 4:14-16** (*Låt oss frimodigt träda fram till nådens tron*)

Hebreerbrevet är en mäktig redogörelse för varför Jesus, Guds Son, kan kallas för **vår översteprä**st. En översteprästs förnämsta privilegium var att (som den ende i folket) en gång om året träda in i templets Allraheligaste, där Guds Närvaro vilade över "nådens tron" (v. 16), dvs. det gyllene locket över förbundsarken (2 Mos 25:22; jfr 30:6; 4 Mos 7:89). Han stänkte blod från offerdjur på locket och försonade så folket med Gud. Den översteprä

st vi har, Jesus, är full av empati (v. 15). Han känner våra svagheter. Han uthärdade motgångar som vi. Var inte rädd. Du får med honom träda in i det allraheligaste, "förbjudna" rummet, dvs. be till din Fader när som helst du behöver hjälp.

Evangelium: **Mark 10:35-45** (*Människosonen har kommit för att tjäna och ge sitt liv till lösen för många*) (Alternativ, kortare läsning: Mark 10:42-45)

Apostlarna Johannes och Jakob träder fram till Jesus som till en kung. Förstår de vad de ber om? Dessa två bröders vrede flammor så lätt upp (Luk 9:54, Jesus kallade dem "åskans söner" i Mark 3:17!). Kan de följa Gud när *han* bromsar sig själv och vänder *sin* berättigade vrede "inåt" (jfr Hos 11:5-11)? Kan de dricka *vredens bägare* (Jes 51:17-23; jfr Upp 14:10; 15:7) som Jesus ska dricka i syndares ställe (Joh 18:11)? "Ja, det kan vi" svarar de ivrigt. Jesus förutser deras apostoliska lidanden (v. 39): Jakob halshöggs (Apg 12:2) och Johannes torterades (enligt legenden). Men även om man lider för tron har man inga rättigheter att stå över andra (v.42f). I Jesu rike dominerar man inte. Där tjänar man. Påven kallas "Guds tjänares tjänare".

MÅNDAGEN 18 OKTOBER:

EVANGELISTEN LUKAS, fest

Den helige LUKAS var läkare (Kol 4:14), medarbetare till Paulus (2 Tim 4:11; Filem v. 24). Han skrev det tredje (och längsta) evangeliet och Apostlagärningarna. Centrum i hans budskap är Jesus, syndarnas och de utsattas frälsare, som kom för att ”söka efter det som var förlorat och rädda det” (19:10). Mycket har vi bara genom honom, som liknelserna om *den förlorade sonen* (15:11-32) och *den barmhärtige samariern* (10:25-37), mycket om rika och fattiga, om den helige Ande, detaljen om *den gode rövaren på korset* (Luk 23:39-43) och många viktiga böner.

Lukas reser med Paulus på den andra missionsresan (antagligen som läkare med tanke på Paulus svaga hälsa, jfr 2 Kor 12:7f) år 49/50 (Apg 16:10), och han är också med på tredje resan 53/58. Lukas mildhet måste ha verkat välgörande på Paulus eldiga karaktär. De är tillsammans under det svåra kyrkomötet med lärjungarna av första generationen i Jerusalem, Apg 21:15-19. Staden och templet där måste ha gjort outplånligt intryck på Lukas, för han nämner dem ofta. Vi kan tänka oss att Lukas under Paulus tvååriga fångenskap i den romerska militärstaden Caesarea vid havet (Apg 24:22ff), hade rika möjligheter att inhämta upplysningar bland människor som hade levt med Jesus. Han bör ha träffat Maria eller kvinnor som känt henne (jfr kvinnolistan i Luk 8:3 och det faktum att allt i hans barndomsberättelse verkar beskrivas med jungfru Marias ögon). Många av *Rosenkransens mysterier* bygger på vad Lukas har lärt oss om Jesu mor. Han verkar vara nära Paulus i hans fångenskap i Rom (2 Tim 4:11).

De märkligt oavslutade Apostlagärningarna låter oss ana att Lukas kan ha haft en tredje skrift i tankarna (om Paulus resa till Spanien – jfr Rom 15:24,28 – och kanske med Paulus predikningar på Forum Romanum, hans försvar inför kejsar Nero och hans halshuggning, och kanske också om Petrus och hans död i Rom). Men något kom emellan. En bra gissning är Neros vansinniga massaker på kyrkans medlemmar i Rom under åren 64-67 där den trogne läkaren kan ha fallit offer. Allt förändrades då. Den Rom-vänliga linjen i Lukas skrifter blev absurd. Ingen tog upp den tråden. Kyrkan hade fått definitiv sektstämpel och gick under jorden.

Festdagens första läsning (2 Tim 4:9-17a) för oss rakt in i den åldrande Paulus vardag. Lukas hjälte skriver från fängelset. Han oroar sig för vinterkylan som närmar sig, ensam och övergiven som han är, han saknar sina anteckningar, känner sig sviken av många men är också full av tillit till Guds makt som verkar i honom. *Bara Lukas är kvar hos mig* (v. 11) – vilken trogen medhjälpare! Evangelieläsningen ger oss Lukas version av Jesu tal till de lärjungar han sände ut för att predika (Luk 10:1-9). Vi får intrycket att Jesus hade en genomtänkt missionsplan. Denna plans universella innebörd avslöjar Lukas för oss i Apg 1:8: kyrkans röst skulle nå ut till alla folk, *ända till jordens yttersta gräns*. Det är ord som Lukas skriver ner med stor övertygelse.

Fira denne kyrkans tidiga tjänare i dag genom att läsa i hans dubbelverk, evangeliet och Apostlagärningarna. Släpp in den milde och kloke berättaren i ditt hem, låt honom måla sina porträtt av Jesus och Maria i ditt hjärta!

Kyrkans bön på denna dag:

Herre, vår Gud, du utvalde den helige Lukas för att röja din kärlek till de fattiga. Låt oss, som med stolthet bär det kristna namnet, hålla ut i bön med ett hjärta och en själ, och låt alla folk se din frälsning.

Särskilda läsningar denna dag: 2 Tim 4:9-17a samt Luk 10:1-9

TISDAGEN I 29 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Rom 5:12, 15b, 17-19, 20b-21** (*Där synden blev större, där överflödade nåden än mer*)

Vilken djärv och storslagen jämförelse Paulus här gör mellan Adam och Kristus! Resonemangen är helt beroende av Gamla testamentets syn på 1) sambandet mellan synd och död (vår förgänglighet är Guds dom över synden) och 2) sambandet mellan nu levande och förfäderna (vi är s.a.s. inneslutna i dem, har framgått ur dem och "ärver" vad de var och gjorde). Miljöförstöring, orättvisa samhällsstrukturer och den sociala pressen att härma ondskan – allt det visar vad Paulus och kyrkan menar med *arvsynd*, eller bättre: **arvskulden** (*Katolska kyrkans katekes*, nr. 396-421). Vi bidrar tyvärr alla till eländet och visar därmed av vilken rot vi är sprungna. Läran om det skuldfria, harmoniska tillståndet innan syndafallet vill säga att vi *i grunden* är ämnade för ett syndfritt liv i glad gemenskap med Gud. Vi kan inte själva återställa det. Gud gör det åt oss. Han ansluter oss till **den nye Adam**, ger en ny chans, en ny början. Lagen får oss att inse våra synders omfattning, men det ska inte skrämma oss (v. 20): Guds nåd triumferar över all synd! Ju sjukare patient, desto bättre medicin.

Evangelium: **Luk 12:35-38** (*Saliga de tjänarna, när han finner dem beredda*)

Man *fäste upp* kläderna när man skulle gå ut eller börja arbeta (som prästen och ministranten gör med sitt *cingulum*, det rep eller band som håller samman den vita långskjortan, *alban*). Man lät kläderna hänga löst när man var ledig och vilade sig. Denna liknelse handlar om att troget vaka och invänta Kristi återkomst. Herren kan dröja länge. Hem från ett bröllop (v. 36) kommer man inte tidigt på kvällen utan sent! Husets tjänare kunde rimligen gå och lägga sig och kanske turas om att vakta porten, men i denna liknelse är de alla uppe, och facklorna är tända. De vill inte bara *tjäna* utan *glädja* sin herre, så att han kan känna sig riktigt välkommen. Därför blir han så rörd och tacksam att han spontant anordnar festmiddag *åt dem*! Han tar så att säga bröllopsglädjen med sig

hem och inbjuder hela personalen på efterfest. Gud betjänar sina trogna! (Joh 13:2 f; Luk 22:27). När vi lever för honom får vi inte vad vi kan kräva eller förvänta eller är vana vid utan något mycket större.

Jag är Herrens tjänarinna. Må det ske med mig som du har sagt.	(Luk 1:38)
--	------------

ONSDAGEN I 29 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Rom 6:12-18** (*Låt Herren använda era lemmar som redskap för rättfärdigheten*)

Paulus bildspråk ska nog förstås militärt: våra lemmar ska inte bli orättfärdighetens vapen utan rättfärdighetens (Jes 11:4-5; 59:17). Lag, synd och död för inte längre befäl över oss. Det gör nådens general, Messias. I v. 15 tillbakavisar Paulus bestämt en tänkt invändning: "Om vi är fria från lagen så kan vi väl synda?" (förmodligen var det vad de s. k. *gnostikerna* sa). *På inga villkor!* Då är vi tillbaka i slaveriet under synden. Det leder till död (v.16). Vi är *slavar under rättfärdigheten* (v. 18) - Paulus medger att detta uttryck låter klumpigt (Rom 6:19). Vi fattar poängen: att vara en sådan "slav" är att vara fri! *Till den friheten har Kristus befriat oss* (Gal 5:1).

Evangelium: **Luk 12:39-48** (*Av den som har fått mycket skall det krävas mycket*)

Igår jämförde Jesus sin återkomst med en gladlynt och generös husbonde som kommer hem efter en bröllopsfest. I dag är det tal om en smygande, ovälkommen förbrytare (v. 39-40). Bilden av *tjuven* är överraskande och har en lätt skrämmande underton (som i Upp 16:15), men det är också meningen, för Kristi återkomst är *räkenskapens dag*. Naturligtvis blir Petrus orolig och vill veta om han tillhör dem som ska överraskas eller kanske får tid att förbereda sig (v. 41). I skaran av tjänare har Petrus störst ansvar (som talesperson och huvud för apostlakollegiet, jfr t.ex. Matt 16:16-19; Luk 22:32; Joh 21:15 f). Den särskilt betrodde aposteln får nu veta vilken belöning som väntar ifall han förblir trogen i sin tjänst, och vilka straff han får om han utnyttjar sin position i kyrkan till ett liv i lyx och maktfullkomlighet. Petrus (och efter honom varje påve) är i sanning den som *har anförtrotts mycket* (v. 48 – ja, t.o.m. *nycklarna till himmelriket*, Matt 16:19). Vi har alla på var sitt sätt fått mycket, t.ex. *kunskap*, som vi ska bruka rätt (därför denna bok!). Spöstraffen i v. 47-48 är förstås symboliska: chefen för tjänarstaben ska själv få märka hur det känns att bli misshandlad (v.45). Den förmildrande omständighet (okunskap) som nämns vid utmätandet av straff liknar kyrkans skiljande mellan s.k. "lätta" och "allvarliga" synder beroende på graden av subjektiv insikt (*Katolska kyrkans katekes*, n. 1860).

Slappna inte i er iver, håll er brinnande i anden. Tjåna Herren.	(Rom 12:11)
--	-------------

TORSDAGEN I 29 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Rom 6:19-23** (*Ni har blivit fria från synden, men är slavar under Gud*)

Temat från igår förs vidare: Att bli "slav under Gud" är ren frihet! Föreställ dig antikens slavmarknad: någon köpte dig av en annan. Du valde inte din nye ägare, han valde dig. Men genast gav han dig din frihet! Så "ägs" du nu inte av synden längre utan är *fri att göra gott* genom Kristi Ande. Innan dess gav vårt slaveri oss en ond frihet: då var vi fria från att göra gott (v.20). Vi gjorde saker som vi i dag skäms över. Nu är vi som paradiset träd, vilkas frukter ger *helighet och evigt liv* (v.22).

Evangelium: **Luk 12:49-53** (*Jag är här inte för att skapa fred utan splittring*)

Johannes döparen förkunnade att frälsaren skulle komma "med eld" (Luk 3:16; jfr Mal 3:2-3). Jesus bekräftar här detta (v. 49). Vad menas? Eld som kastas över jorden är en ohygglig bild. Den påminner om prövningar (1 Pet 4:12) och dom (Luk 3:17), ja, världens undergång (jfr 2 Pet 3:10). Det fanns alltid *eld* i Jesu ord. Många fick för sig att han var *Elia* (Mark 8:28), profeten på vars bön Gud sände ned eld från himlen på Karmelberget (1 Kung 18:16-40). Även *Mose* kändes nära i Jesu ord, han som kallades vid berget Sinai genom den *brinnande* törnbusken som inte slocknade (2 Mos kap. 3) – likt evighetslampan i kyrkan i dag. Mose var den som vid samma berg under *eld* och då från himmelen fick ta emot tio Guds bud (2 Mos 19:16 f). Kring dessa två hjältar fanns det ständigt konflikter, och Jesus förutser att det blir så med hans lärjungar också. "Räkna med problem. Tror ni att Messias ska komma med ett fredsrike? Inte i första hand. Alla relationer, även inom familjen, kommer att belastas av att ni tillhör mig". Men *eld renar* också (Sak 13:9; Mal 3:2 f) och den lyser och värmer. Så säger lärjungarna efter mötet med den Uppståndne vid Emmaus: "*Brann* inte våra hjärtan när han talade till oss på vägen?" (Luk 24:32). Den helige Andes ankomst över urkyrkan i Jerusalem vid pingsten ledsagades av något som liknade eld (Apg kap. 2). Anden har eldens form, liksom Jesu ord. Jesu Ande är kärlekens Ande, som får honom att gå korsets väg för oss (= "dopet" i v. 50; jfr Mark 10:38). Vi ska bli ljus som han. Jesus säger: *Håll lamporna brinnande* (Luk 12:35).

Elden skall ständigt hållas brinnande på altaret, den får aldrig slockna (3 Mos 6:12).
--

FREDAGEN I 29 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Rom 7:18-25a** (*Vem skall befria mig från denna dödens kropp?*)

Observera: perspektivet här är *inte* den kristna människans, hon som genom Guds Ande är befriad från lagens och köttets diktatur (henne möter vi i nästa kapitel, kap. 8). Vi får däremot en bild av det allmänjordiska tillståndet *innan* tron på Kristus. Köttet och döden

härskar, ständigt jagade av lagens hot. Människan – textens ”jag” – är splittrad så att hon inte ens kan göra det goda hon med förnuftet inser är rätt. Endast nödroppet i v. 24 har hon kvar. I v. 25 blir Paulus i en kort sekund sitt nuvarande jag igen och tackar Gud – och sammanfattar sedan det som var den ännu oförlösta människans tillstånd (samma vers). Sådana perspektivryck gör Paulus svår att läsa!

Evangelium: **Luk 12:54-59** (*Varför kan ni inte tyda vilken tid det är?*)

Vilket väder blir det? Det kan SMHI svara på. Hur gottgör vi våra synder? Det vet vi inte. Vi vill inte veta! Johannes Döparen och Jesus har predikat klart och tydligt om **bot**, men vi vill inte ta till oss deras ord. Jesus lärde oss **Fader vår** och i den bönen medger vi att vi står i *skuld* till Gud (Matt 6:12). Skuld är en ekonomisk term: Gud är *kreditor*, vi är *debitorer*. I juridiska termer blir det att Gud är *kärande* eller *målsägande* och vi är *svarande*. Vi ligger illa till, ty Gud är också *domaren* och *indrivaren* (v. 58). När den jordiska kronofogden ringer på dörren blir vi genast inställsamma och lovar bot och bättring. Men Gud, som vill att vi ska förlika oss med honom, låtsas vi inte om. Vi riskerar att hamna i hans *fängelse*, där man får sitta tills *sista öret* är betalt (v. 58-59). Jesus talar här (som i Matt 18:34) om ett *tidsbegränsat straff efter döden* (till skillnad från helvetet, som är evigt, se Mark 9:44; Matt 25:41), en smärtsam botgöring i efterhand, det som vi katoliker kallar för **purgatorium** (reningsorten) eller **skärselden** (*Katolska kyrkans katekes*, nr. 1030-1032). Där ska alla halvhjärtade, obotfärdiga kristna gråta. De ska visserligen bli frälsta sedan, *men som ur eld* (1 Kor 3:15). Gud tar synden på allvar! Vår ovilja att göra bot har följder. ”Det där är inte min bild av en snäll Gud” säger några. OK. Men det är Jesu bild.

Förslag till fredagsoffer: göra en extra, frivillig bot för de synder jag biktade senast.

LÖRDAGEN I 29 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Rom 8:1-11** (*Anden från honom som har uppväckt Jesus från de döda bor i er*)

Paulus penna (dvs. sekreteraren *Tertius* penna, Rom 16:22) fortsätter direkt från läsningen i går, men aposteln byter perspektiv: till den troende, befriade människans läge. Vi *måste inte* vara kvar i den köttsliga naturen, vi *kan* vara som ”döda” från den. Det *går* att leva efter Anden och vägra lyda den ”köttsliga” sidan, dvs. de impulser som vill få oss att göra uppror mot Guds vilja. Ordet blev människa, blev *kött* (Joh 1:14) men utan att lyda köttets uppror mot Gud. Genom Anden gjorde Jesus vad köttet inte kunde: underordnade sig Guds vilja. Han tog makten från synden genom att lida straffet för synden utan att förtjäna det. Därmed blev lagen svarslös och döden miste sin ”rätt” över människor. Paulus beskriver ett *maktskifte*: Guds rike är upprättat trots världens motstånd. Ande, liv, fred och rättfärdighet strömmar nu ner över oss.

Evangelium: **Luk 13:1-9** (*Om ni inte omvänder er, skall ni alla mista livet som de*)

Här får vi två dagsaktuella nyheter från Jesu vardag. Den romerske prefekten Pilatus massaker mot pilgrimer från Jesu hemtrakter var ren terror. ”Hur kunde Gud tillåta detta?” frågar fromma judar, liksom efter rasolyckan i Jerusalems dåvarande södra mur (Siloatornet). I vår tid undrar vi varför Gud tillåter att kyrkor bränns ner och människor torteras, dödas eller tvingas att fly. Barn dör i cancer – är det rättvist? Guds agerande är vi dock inte herrar över, hans hand är med i allt som sker (Matt 10:29f), men vi kan inte veta *varför* saker sker, och vi kan aldrig döma Gud (Jes 55:8-9; Job 42:3; Syr 42:21; Rom 11:33 f). Kanske sker det för att förhindra något ännu värre? Vad vet du eller jag? Även vårt *jämförande med andra människors andliga tillstånd* (på gott och ont) är meningslöst (v. 2 och 4). Vilka syndare är värst? Vilka helgon är störst? Allt vi kan se är att **vi själva behöver omvändelse**. Den milde trädgårdsmästarens förbön i v.7 har förebilder i Gamla testamentet (t.ex. Abraham, 1 Mos 18:16 ff, eller Mose, 2 Mos 32:9f). Han står väl här för Jesus, eller möjligen påven (eller båda). Vår omvändelse brådskar, tiden är knapp. Men varför väntar Gud med att svinga yxan (jfr Matt 3:10)? *Alla skall få tid att omvända sig* (2 Pet 3:9). Räkna ändå med en plötslig dom.

Jag längtar efter Herren mer än väktarna efter morgonen.

(Ps 130:6)